

ข้อเสนอของมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา

ในการสัมมนาเรื่อง “การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านศาสนาและด้านพระพุทธศาสนา”

วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๐

“ขอนอบน้อมแด่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น”

สืบเนื่องด้วยคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว สถาบันบัญญัติแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการด้านการศาสนา จัดการสัมมนา เรื่อง การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านศาสนาและด้านพระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาบทบาทของศาสนาและด้านพระพุทธศาสนาในการปฏิรูปประเทศ โดยให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปด้านศาสนา การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านศาสนา และด้านพระพุทธศาสนานั้น

มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริม การศึกษา และการประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ เห็นว่า พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อคนไทยและชาติไทยเป็นอย่างมาก บรรพบุรุษซึ่งเป็นพุทธบริษัทในอดีตพยายามรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนา มายังชนรุ่นหลัง ก็เนื่องจากเห็นคุณค่าและความสำคัญของพระศาสนาที่สามารถนำความสุข มั่นคง ความ รุ่งเรืองของจิตใจและปัญญา มาสู่สังคมของคนในชาติ แม้คนไทยและชาติไทยจะมีความสำเร็จในเรืองทางโลก หรือทางวัตถุมากมายเพียงใดก็ตาม หากขาดความเข้าใจในพระพุทธศาสนาเป็นหลักและเป็นที่พึ่งเสียแล้ว คงยาก ที่จะเกิดความสุข ความมั่นคง และความเจริญอันแท้จริงได้ ปัจจุบันนี้พระพุทธศาสนาได้ประสบปัญหาที่น่า เป็นห่วงหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระธรรมวินัยซึ่งเป็นพระธรรมคำสอนของพระอรหันตสัมมาสัม พุทธเจ้าอันเป็นหลักของพระพุทธศาสนา ไม่ได้ได้รับความเคารพ ไม่ได้ได้รับความสนใจ ไม่มีการศึกษาเรียนรู้และทำ ความเข้าใจที่ถูกต้องจากเหล่าพุทธบริษัท จึงกลายเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาดังตามาหลายประการที่ก่อกวน

ทำลายพระพุทธศาสนาให้เสื่อมถอยลงไปจากความสนใจและความเข้าใจของชาวพุทธไปเรื่อย ๆ จนสุดท้ายคงไม่เหลือผู้ที่เข้าใจพระสัทธรรมและมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งได้อีก

ในโอกาสนี้ มูลนิธิฯ จึงขอแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปด้านศาสนา และการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อจะเป็นประโยชน์แก่คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะอนุกรรมการด้านการศาสนา ที่จะได้นำความเห็นและข้อเสนอแนะมาศึกษา วิเคราะห์และจัดทำเป็นรายงานเสนอต่อรัฐบาล หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิรูปได้นั้น ต้องเริ่มจากความเข้าใจในพระธรรมวินัยให้ถูกต้องก่อน มิเช่นนั้น จะไม่มีทางปฏิรูปด้านพระพุทธศาสนาได้เลย หากไม่มีความเข้าใจพระธรรมวินัยที่ถูกต้อง ทั้งนี้ มูลนิธิฯ ขอเสนอแนวทางที่ต้องมีการปฏิรูปสำคัญ ๆ ๒ ด้าน ดังนี้

๑. อุปถัมภ์และส่งเสริมการศึกษาและเผยแผ่พระธรรมวินัยที่ถูกต้อง

พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ก่อนที่จะทรงเสด็จดับขันธปรินิพพานว่า “ดูก่อนอานนท์ บ้างทีพวกเธอจะฟังมีความคิดอย่างนี้ว่า ปาพจนมีพระศาสดาล่วงแล้ว พระศาสดาของพวกเราไม่มี ข้อนี้นี้พวกเธอไม่ฟังเห็นอย่างนั้น ธรรมก็ดี วินัยก็ดี อันใดอันเราแสดงแล้ว ได้บัญญัติไว้แล้วแก่พวกเธอ ธรรมแลวินัยอันนั้น จักเป็นศาสดาแห่งพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”¹ พระพุทธองค์ทรงแสดงถึงความสำคัญของ พระธรรมและพระวินัย ซึ่งเรียกว่า “พระธรรมวินัย” ซึ่งได้มีการรวบรวมไว้อย่างสมบูรณ์และครบถ้วนในพระไตรปิฎก มิฉะนั้นคงไม่ทรงเปรียบเสมือนพระศาสดาแทนพระองค์ พุทธบริษัททุกฝ่ายจึงต้องตระหนักและให้ความเคารพเป็นอย่างยิ่ง ด้วยการศึกษายอย่างละเอียด รอบคอบ และถี่ถ้วน แล้วประพฤติปฏิบัติด้วยความสมควรแห่งพระธรรมวินัยตามสถานะของพุทธบริษัท หากเป็นฝ่ายภิกษุสงฆ์ย่อมต้องประพฤติปฏิบัติตามพระวินัยบัญญัติอย่างเคร่งครัดและกระทำธุระของภิกษุ ๒ ประการ ได้แก่ คันถะธุระ คือ การศึกษาพระธรรม และวิปัสสนาธุระ คือ การเจริญปัญญา เพื่อให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ หากเป็นฝ่ายคฤหัสถ์ซึ่งมิได้ขัดเกลากิเลสอย่างเข้มเหมือนภิกษุก็ต้องศึกษาพระธรรมและขัดเกลากิเลสอกุศลในเพศคฤหัสถ์ตามลำดับ และสามารถเกื้อกูลภิกษุให้ประพฤติพรหมจรรย์ได้อย่างถูกต้องและผาสุกในเพศบรรพชิต

ตามที่พระพุทธองค์ตรัสว่าพระธรรมวินัยเป็นพระศาสดาแทนพระองค์ มิใช่ทรงประสงค์การเคารพบูชาจากพุทธบริษัท แต่ทรงประสงค์ให้พุทธบริษัทได้มีพระธรรมวินัยเป็นที่พึ่งอันแท้จริง จากการศึกษาพระธรรมวินัยของพระพุทธองค์ เพื่อประโยชน์แก่พุทธบริษัทที่จะเกิดปัญญาพิจารณาเห็นสังขารตามทีพระองค์ทรงตรัสรู้ และเป็นหนทางที่จะนำออกจากสังสารวัฏแห่งทุกข์ ที่สัตว์โลกเวียนว่ายตายเกิดไม่มีหนทางที่จะ

¹ พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค เล่ม ๑ ภาค ๑ หน้า ๗๑

ออกไปได้ นอกจากมีพระธรรมวินัยของพระพุทธองค์เป็นที่พึ่งเท่านั้น ความสำคัญของพระธรรมวินัยจึงไม่ใช่เป็นเพียงถ้อยคำ เป็นหนังสือ เป็นตำรับตำรา ที่มีไว้เพียงให้ศึกษาหาความรู้ทางวิชาการ ทางปรัชญา ภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือมีคุณค่าเพียงแต่เป็นความรู้ที่ให้ประโยชน์ในทางโลก แต่พระธรรมวินัย คือ ที่พึ่งอันแท้จริงอันเป็นปัจจัยแก้ปัญญาคือศึกษา นำพาให้ชีวิตดำเนิน ไปบนหนทางที่ถูกต้อง และพบกับความสุขสงบอันแท้จริงในที่สุด ชาวพุทธควรเห็นคุณค่าของพระธรรมวินัย ต้องฟัง ต้องศึกษาพระธรรมวินัยให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตามลำดับ เมื่อยังมีพุทธบริษัทที่เคารพในการฟังการศึกษาพระธรรมวินัย มีความเข้าใจในพระธรรมคำสอนเป็นที่พึ่งแก่ตนย่อมเป็นการดำรงพระศาสนาไว้ ดังที่ปรากฏในการสนทนาระหว่างท่านพระภัททะกับท่านพระอานนท์ เรื่องว่าด้วยความเลื่อมแห่งพระสัทธรรมว่า

“สมัยหนึ่ง ท่านพระอานนท์และท่านพระภัททะอยู่ ณ กุกกุฏาราม เขตเมืองปาฏลิบุตร ครั้นในเวลาเย็น ท่านพระภัททะออกจากที่หลีกเร้นเข้าไปหาท่านพระอานนท์ถึงที่อยู่ ได้สนทนาปราศรัยพอเป็นที่บันเทิงใจ พอเป็นที่ระลึกถึงกันแล้ว นั่ง ณ ที่สมควร ได้ถามท่านพระอานนท์ดังนี้ว่า

“ท่านอานนท์ อะไรหนอเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้พระสัทธรรมเลื่อม และอะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้พระสัทธรรมไม่เลื่อม”

ท่านพระอานนท์สอบถามว่า “ดีละ ดีละ ท่านภัททะ ปัญญาไฟรู้ของท่านดীনก ปฏิกาณดীনก สอบถามเข้าที่ ก็ท่านถามว่า ‘ท่านอานนท์ อะไรหนอเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้พระสัทธรรมเลื่อม และอะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้พระสัทธรรมไม่เลื่อม’ อย่างนั้นหรือ”

“อย่างนั้น ผู้มีอายุ”

“ผู้มีอายุ เพราะสติปัญฐาน ๔ ประการที่บุคคลไม่เจริญ ไม่ทำให้มากแล้ว พระสัทธรรมจึงเลื่อม และเพราะสติปัญฐาน ๔ ประการที่บุคคลเจริญ ทำให้มากแล้วพระสัทธรรมจึงไม่เลื่อม”^๒

สติปัญฐาน ๔ เป็นทางสายเอกสายเดียวที่จะนำสัตว์ไปสู่หนทางแห่งการพ้นทุกข์ได้ นี่คือการประเสริฐสูงสุดของพระสัทธรรม ตราบใดที่ยังมีบุคคลผู้เจริญปัญญาบนหนทางของพระธรรมที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้และแสดงให้เห็นแก่สาวกได้ศึกษาและประพฤติปฏิบัติตาม โดยแนวทางการเจริญวิปัสสนาหรือการเจริญปัญญาตามลำดับ โดยเริ่มจากการฟังการศึกษาพระธรรมวินัยในขั้นปริยัติไปจนกระทั่งรอบรู้และรู้ทั่ว อันเป็นปัจจัยสำคัญแก่หนทางแห่งการเจริญสติปัญฐาน ๔ อันเป็นขั้นปฏิบัติ นำไปสู่หนทางรู้แจ้งความจริงอันเป็นขั้นปฏิเวธ การหลุดพ้นจากสังสารทุกข์จึงเป็นไปได้ นี่เป็นความสำคัญที่สุดของพระธรรมวินัย จึงเป็นการดำรง

^๒ พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค เล่ม ๑ ภาค ๕ หน้า ๔๔๕

พระสัทธรรมและพระศาสนาให้ยั่งยืนสืบต่อไปอย่างแท้จริง ไม่ใช่อยู่ที่การเคารพกราบไหว้บูชาด้วยของหอม ดอกไม้ รูปเทียน การบวงสรวง พิธีรีตอง ทำทาน มหากุศล สร้างปราสาท วิหาร เจดีย์ วัตถุสิ่งของบูชา จะใหญ่โตมโหฬารเพียงใด ก็มีใช้การดำรงพระศาสนาไว้เลย สมดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่า

“ต่อไปในอนาคตพุทธบริษัทไม่มีศีล ไม่มีสมาธิ ไม่มีปัญญา ก็จะชักชวนกันกระทำอามิสบูชา จริงอยู่ การบูชานั้นเป็นการบูชา แต่ไม่สามารถจะดำรงพระศาสนาแม้นวันหนึ่งบ้าง แม้ชั่วคึดชั่วยาคุครั้งหนึ่งบ้างเลย จริงอยู่มหาวิหาร เจดีย์ เป็นร้อยเป็นพัน ก็ดำรงพระศาสนาไว้ไม่ได้ ส่วนสัมมาปฏิบัติ จึงจะชื่อว่าเป็นการบูชาที่สมควรแก่พระตถาคต เป็นการปฏิบัติบูชาที่ชื่อว่า ดำรงอยู่แห่งพระศาสนาไว้ได้”³

เมื่อมีพระธรรม ก็ต้องมีพระวินัย พระวินัยมีความสำคัญอย่างยิ่งและเกื้อกูลต่อพระธรรม เพราะพระวินัยก็คือพระธรรม พระธรรมก็คือพระวินัย คำว่า “วินัย” ในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การนำออก การกำจัด การกำจัดอย่างวิเศษ การขัดเกล่าอย่างวิเศษ ซึ่งอภิสัทธรรม ความไม่ดีทั้งหลาย ทรงบัญญัติพระวินัยไว้สำหรับภิกษุซึ่งเป็นหลักสำคัญของพุทธบริษัท ภิกษุเป็นผู้เห็นโทษของการครองเรือน จึงสละอาคารบ้านเรือน สละทรัพย์สมบัติ วงศาคณาญาติ เพื่อเข้าสู่เพศที่สูงขึ้น เป็นเพศที่ประเสริฐ ก็เพื่อศึกษาพระธรรมและประพฤติปฏิบัติตนด้วยความระมัดระวัง ขัดเกล่ากิเลสอย่างยิ่ง พระพุทธองค์จึงทรงบัญญัติความประพฤติที่เหมาะสมแก่เพศของสมณะหรือภิกษุทางกายและวาจาที่เข้มงวด เพราะเพศบรรพชิตต่างกับคฤหัสถ์ราวฟ้ากับดิน ดังนั้น พระวินัยจึงเกื้อกูลต่อภิกษุเพราะช่วยในการประพฤติพรหมจรรย์ของภิกษุได้เป็นอย่างดี ดังที่ได้ตรัสถึงประโยชน์ของพระวินัยไว้ด้วยประโยชน์ ๑๐ ประการ กล่าวคือ ๑. เพื่อความเรียบร้อยดีงามแห่งคณะสงฆ์ ๒. เพื่อความผาสุกแห่งคณะสงฆ์ ๓. เพื่อข่มหรือกำราบภิกษุผู้เกียจคร้าน ๔. ให้เกิดความเป็นอยู่อย่างผาสุกแก่ภิกษุผู้ประพฤติดี ๕. เพื่อระงับอกุศลหรือสิ่งที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นแล้ว ๖. ป้องกันมิให้อกุศลจะเกิดขึ้นต่อไป ๗. เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๘. เพื่อชุมชนที่เลื่อมใสแล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้น ๙. เพื่อความตั้งมั่นแห่งสัทธรรม ๑๐. เพื่ออนุเคราะห์วินัยให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น⁴ ประโยชน์ทั้งหมดดังกล่าวทรงมุ่งเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของพระศาสนา อีกทั้งยังทรงแสดงไว้ด้วยว่า “พระวินัยเปรียบเสมือนดังรากแก้วของพระศาสนา” หากข้อปฏิบัติทั้งปวงไม่เข้าไปเพื่อการขัดเกล่าตามพระวินัยแล้ว พระธรรมทั้งหมดก็ไร้ประโยชน์ เพราะเป็นไปเพื่อมานะ ความสำคัญตน เพื่อการอวด และที่สำคัญคือลากลับการะ ด้วยเหตุนี้พระศาสนาจะดำรงมั่นคงอยู่ได้เมื่อเป็นไปด้วยการ

³ พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่ม ๒ ภาค ๑ หน้า ๔๒๑

⁴ พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ เล่ม ๑ ภาค ๑ หน้า ๓๙๓

“ละ” ด้วยการ “ขัดเกลา” เมื่อพระวินัยยังคงอยู่ พระพุทธศาสนาก็ยังคงอยู่ หากพระวินัยถูกละเมิด ถูกบิดเบือน ไม่ได้รับความใส่ใจ ไม่ได้รับความสนใจและไม่ได้รับความเคารพ พุทธบริษัทย่อมเสื่อมศรัทธา เสื่อมความเคารพ ไม่เลื่อมใส หลีกหนีห่างไปจากทั้งพระธรรมและพระวินัย ในที่สุดพระสัทธรรมอันมีค่ายิ่งก็อันตรธานไปจากความรู้ความเข้าใจของชาวพุทธทั้งหลาย ไม่จำเป็นต้องรอถึงปี พ.ศ. ๕๐๐๐ แต่เริ่มจากการอันตรธานจากบุคคลผู้ไม่สนใจพระธรรมวินัยในบัดนี้ไปแล้ว

ดังนั้น เมื่อพุทธบริษัทเห็นตรงกันว่า “**พระพุทธศาสนามีพระธรรมวินัยสำคัญที่สุด**” การอุปถัมภ์โดยส่งเสริมและเผยแพร่ให้พุทธบริษัทได้มีโอกาสศึกษาพระธรรมวินัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง อันนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ตรงตามคำสอน ย่อมเป็นการดำรงพระสัทธรรม เป็นการดำรงพระศาสนาไว้ ไม่มีหนทางอื่นเลย เนื่องจากหากขาดความเข้าใจในพระธรรมวินัยเสียแล้ว การไปทำสิ่งอื่นใดนอกเหนือออกไปด้วยความคิดความเห็นแบบปุถุชนทั่วไป หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเสียใหม่ตามยุคสมัยนิยมหรือประเพณี ไม่ยึดถือพระธรรมวินัย ย่อมไม่ใช่หนทาง และไม่ใช้คำสอนของพระพุทธองค์ นำมาซึ่งความผิดพลาด คลาดเคลื่อน ด้วยความไม่รู้ ไม่เข้าใจ ทำให้ห่างไกลออกไปจากพระสัทธรรม และไม่อาจดำรงพระศาสนาไว้ได้เลย

เพราะฉะนั้น ยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการแรก คือ แผนการให้ความรู้ ให้ความเข้าใจ ให้การศึกษา “**พระธรรมวินัย**” ที่ถูกต้อง ตามพระพุทธพจน์ในพระไตรปิฎก การเผยแพร่ออกไปให้กว้างขวางที่สุด ทางสื่อต่าง ๆ ไม่ว่า วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ฯ การจัดการเผยแพร่พระธรรมวินัยที่ถูกต้องในระดับสถานศึกษาตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงระดับอุดมศึกษา การให้ความรู้ความเข้าใจแก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสาธารณชนทั่วไป

เมื่อพุทธบริษัทมีความรู้ ความเข้าใจพระธรรมวินัยที่ถูกต้องแล้ว ย่อมเป็นจุดเริ่มต้นของการดำรงพระสัทธรรม ดำรงพระศาสนาอย่างแท้จริง สมดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้อย่างชัดเจนว่าพุทธบริษัทจะดำรงพระสัทธรรมไว้ได้ดังนี้

“**ดูกรกิมพิละ เมื่อตถาคตปรินิพพานแล้ว พวกภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มีความเคารพ มีความยำเกรงในศาสดา เป็นผู้มีความเคารพ มีความยำเกรงในธรรม เป็นผู้มีความเคารพ มีความยำเกรงในสงฆ์ เป็นผู้มีความเคารพ มีความยำเกรงในสิกขา เป็นผู้มีความเคารพ มีความยำเกรงกันและกัน ดูกรกิมพิละ นี่แหละเป็นเหตุเป็นปัจจัยเครื่องให้พระสัทธรรมดำรงอยู่ได้นาน ในเมื่อตถาคตปรินิพพานแล้ว ฯ**”⁵

⁵ พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจก-ฉักกนิบาต ภาค ๓ หน้า ๔๓๙

๒. ปกป้องและคุ้มครองพระธรรมวินัยจากการถูกละเมิดและบิดเบือน

ปัจจุบันพระธรรมวินัยอันเป็นคำสอนของพระพุทธศาสนาถูกละเมิดและบิดเบือน อันส่งผลกระทบต่อความเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก มีข่าวเกี่ยวกับปัญหาเรื่องภิกษุที่เกิดขึ้นมากมายและยังมีอีกหลายกรณีที่ไม่เป็นข่าวและมีหลายเรื่องที่ไม่ได้เป็นข่าวเลย แต่ก็ล้วนเป็นกรณีที่เกิดในภิกษุซึ่งอยู่ในฐานะที่ควรจะต้องเป็นผู้ธำรงรักษาพระธรรมวินัยและเผยแผ่ให้ความถูกต้องแก่พุทธบริษัทเหล่าอื่น กลับเป็นผู้ที่ละเมิดพระธรรมวินัยเสียเอง มีการกระทำหลายประการที่แสดงถึงความไม่เคารพยำเกรงต่อพระธรรมวินัย ทั้งประพฤติดนयोหยอนทุศีล ละเมิดข้อห้ามที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติหลายเรื่อง วางตนไม่เหมาะสมแก่สมณสาธูป รับเงินรับทอง ใช้ชีวิตเยี่ยงคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน ใช้สอยและสะสมทรัพย์สินเกินฐานะ จัดกิจกรรมและพิธีกรรมของลัทธิอื่น ๆ ที่ไม่ใช่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา เข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องอันเป็นหน้าที่ของฝ่ายบ้านเมืองและเรื่องของชาวบ้าน ซึ่งไม่ใช่กิจของพระภิกษุ และเผยแพร่นำคำสอนที่ผิดพลาตคลาดเคลื่อนไปจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์จนถึงขนาดบิดเบือนคำสอน บิดเบือนพระวินัยเพื่อเอาใจชาวบ้าน โดยมุ่งหวังลาภสักการะ ทั้งหมดทั้งปวงล้วนก่อกวนและทำลายหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่ยึดถือและปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์ตามพระไตรปิฎกมาโดยตลอด นำมาซึ่งความไม่ดั่งงาม ความผาสุก และเกิดความขัดแย้งในหมู่พุทธศาสนิกชนอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งเป็นภัยคุกคามต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

ย้อนอดีตไปเมื่อหลังจากที่พระพุทธองค์ทรงปรินิพพานได้เพียง ๗ วัน มีภิกษุรูปหนึ่งประกาศตนว่าจะไม่ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเนื่องจากพระผู้มีพระภาคมิได้ดำรงพระชนมชีพอยู่แล้ว จนเป็นเหตุให้คณะสงฆ์ที่มีความห่วงใยพระพุทธศาสนาว่าจะถูกทำลายจากเหล่าภิกษุผู้หย่อนยานในพระวินัย จึงต้องกระทำสังคายนารวบรวมพระธรรมและพระวินัยของพระพุทธองค์ให้ถูกต้องชัดเจน เพื่อให้ภิกษุทุกรูปจะได้ประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระธรรมพระวินัย เป็นการประมวลคำสอนเป็นครั้งแรก จึงเป็นที่มาของคำว่า “เถรวาท” ซึ่งหมายถึงวาทะหรือคำสอนตามความเป็นจริงที่มั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของพระไตรปิฎกบาลีของพุทธศาสนาแบบเถรวาทจากการปฐมสังคายนาและได้นับถือกันสืบทอดเป็นต้นมา^๖ แต่หลังจากนั้นเพียง ๑๐๐ ปี มีภิกษุอีกกลุ่มหนึ่งตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นเองว่า ภิกษุเก็บสะสมอาหารได้

^๖ พระวินัยปิฎก มหาวีถก ภาค ๑ เล่ม ๑ สมณปาสาทิกา อรรถกถาพระวินัย มหาวีถกวรรณนา พาหิรนิทานวรรณนา ปฐมสังคายนา หน้า ๒๖-๒๗ ความว่า พระมหากัสสปเถระได้ทราบข่าวปรินิพพานของพระพุทธเจ้า เมื่อพระองค์ปรินิพพานแล้วได้ 7 วัน ขณะที่ท่านกำลังเดินทางอยู่ ณ เมืองปาวาพร้อมด้วยหมู่ศิษย์จำนวนมาก เมื่อได้ทราบข่าวนั้น เหล่าศิษย์ของพระมหากัสสปะซึ่งยังเป็นภุชชอยู่ ได้ร้องไห้คร่ำครวญกัน ณ ที่นั้น จึงมีพระภิกษุบวชเมื่อแก่องค์หนึ่ง ชื่อว่าสุภททะ ได้กล่าวขึ้นว่า "หยุดเถิด หยุดเถิด ท่านอย่าร่ำไรไปเลย พระสมณะ นั้นพ้น (ปรินิพพาน) แล้ว เราจะทำอะไรได้ตามพอใจ ไม่ต้อง เกรงบัญชาใคร" พระมหากัสสปะได้ฟังเช่นนั้น คิดจะทำนาคคหกรรม (ทำโทษ) แต่เห็นว่ายังมีควรก่อน และดำริขึ้นว่าพระพุทธเจ้าปรินิพพานเพียง 7 วัน ก็มีผู้คิดที่จะทำ

ฉันอาหารในเวลาบ่ายได้ ค่ำสุราอ่อน ๆ ได้ รับและสะสมเงินทองก็ได้ ขัดกับพระวินัยเดิมทั้งหมด คณะสงฆ์จึงต้องมีการประชุมและสังคายนาพระธรรมวินัยอีกครั้งเพื่อรักษาหลักคำสอนของพระพุทธองค์ให้มั่นคงและไม่ถูกบิดเบือนแก้ไข⁷ ส่วนภิกษุพวกที่ไม่ยอมรับการสังคายนาได้แยกตัวออกไปตั้งเป็นนิกายอื่น ๆ ที่มีแนวคิดหลักเกณฑ์ และข้อประพฤติปฏิบัติของตนเอง เรียกว่า “อาจารย์วาท” คือนับถือตามมติของอาจารย์ตน⁸ แต่ก็ยังใช้ชื่อว่าเป็นศาสนาพุทธอยู่ ปัจจุบันคือนิกายมหายาน⁹ และนิกายวัชรยาน¹⁰ ต่อมาอีก ๑๐๐ ปีเศษ สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช มีพวกเดียรฉัตรหรือนักบวชศาสนาอื่นปลอมเข้ามาบวชเป็นภิกษุ แล้วแสดงความเห็นของลัทธิตนว่าเป็นพุทธศาสนา พระเจ้าอโศกมหาราชจึงทรงอุปถัมภ์คณะสงฆ์กระทำสังคายนาพระธรรมวินัยอีกครั้งเพื่อกำจัดเดียรฉัตรและความเห็นของพวกเดียรฉัตรนั้นออกไป¹¹

ให้เกิดความแปรปรวน หรือประพฤติปฏิบัติให้วิปริตไปจากพระธรรมวินัยเช่นนี้ จึงควรจะมีการสังคายนาและจะชักชวนพระเถระผู้เป็นพระอรหันต์ทั้งหลาย ซึ่งล้วนเห็นพระพุทธเจ้า ได้ฟังคำสอนของพระองค์มาโดยตรง เป็นผู้รู้คำสอนของพระพุทธเจ้า และได้อยู่ในหมู่สาวกที่เคยสนทนาตรวจสอบกันอยู่เสมอ รู้ว่าสิ่งใดที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า ให้มาประชุมกัน เพื่อช่วยกันแสดง ถ่ายทอด รวบรวม ประมวลคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วตกลงวางมติไว้

⁷ พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ภาค ๑ เล่ม ๑ สมันตปาสาทิกา อรรถกถาพระวินัย มหาวิภังค์วรรณา พาหิรนิทานวรรณา หน้า ๖๑-๖๔ โดย พระยสภากัณทกบุตร พบเห็นข้อปฏิบัติย่อหย่อน 10 ประการทางพระวินัยของภิกษุวัชชีบุตร เช่น ควรเก็บเกลือไว้ในเขาสัตว์เพื่อรับประทานได้ ควรฉันอาหารยามวิกาลได้ ควรรับเงินทองได้ เป็นต้น พระยสภากัณทกบุตรจึงชวนพระเถระต่างๆ ให้ช่วยกันวินิจฉัย แก่ความถ้อยคำครั้งนี้ การทำสังคายนาครั้งที่สองเกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 100 ที่วาฬการาม เมืองเวสาลี แคว้นวัชชี ประเทศอินเดีย โดยมีพระยสภากัณทกบุตร เป็นผู้ชักชวน พระเถระผู้ใหญ่ที่เข้าร่วมทำสังคายนาครั้งนี้ได้แก่ พระสัพพกามี พระสาฬหะ พระขุชโสภิตะ พระวาสวกามิกะ (ทั้งสี่รูปนี้เป็นชาวปาจิณกะ) พระเรวตะ พระสัมมุตตสาณวาสี พระยสภากัณทกบุตร และพระสุมนะ (ทั้งสี่รูปนี้เป็นชาวปาฐา) ในการนี้พระเรวตะทำหน้าที่เป็นประธานผู้คอยซักถาม และพระสัพพกามีเป็นผู้นำในการวิสัชนาข้อวินัย การทำสังคายนาครั้งนี้มีพระสงฆ์มาประชุมร่วมกัน 700 รูป ดำเนินการอยู่เป็นเวลา 8 เดือน จึงเสร็จสิ้น

⁸ อาจารย์วาท แปลว่า วาเทของอาจารย์ เป็นคำที่คณาจารย์พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทใช้เรียกพุทธศาสนิกายใด ๆ ที่ไม่ยอมรับมติของพระเถระผู้ทำสังคายนาครั้งที่ 1 แต่ถือตามคำสอนของอาจารย์ของตน จึงเรียกว่า อาจารย์วาท

⁹ มหายาน เป็นนิกายในศาสนาพุทธฝ่ายอาจารย์วาท ที่นับถือกันอยู่ในประเทศแถบตอนเหนือของอินเดีย, เนปาล, จีน, ญี่ปุ่น, เกาหลี, เวียดนาม, มองโกเลีย ไปจนถึงบางส่วนของรัสเซีย จุดเด่นของนิกายนี้อยู่ที่แนวคิดเรื่องการทำเพื่อบุญตนเป็นพระโพธิสัตว์สร้างบารมีเพื่อช่วยเหลือสรรพชีวิตในโลกไปสู่ความพ้นทุกข์ ด้วยเหตุที่มีผู้นับถืออยู่มากในประเทศแถบเหนือจึงเรียกได้อีกชื่อหนึ่งว่า **อุตตรนิกาย** ปัจจุบันพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ของโลกเป็นผู้นับถือนิกายมหายาน

¹⁰ **วัชรยาน** (Vajrayana) เป็นนิกายหนึ่งในพุทธศาสนา ซึ่งเป็นระบบที่ซับซ้อนในหลายมิติในการคิดและการปฏิบัติ ที่ได้มีวิวัฒนาการในหลาย ๆ ร้อยปี นอกจากเรียกว่าวัชรยานแล้ว ยังมีชื่ออื่น ๆ อีก เช่น **พระพุทธศาสนาลัทธิตันตระ** (Tantric Buddhism) **ตันตรยาน** (Tantrayāna) **มันตรยาน** (Mantrayāna) **คฤพยาน** (Esoteric Buddhism) เป็นต้น

¹¹ อ้างแล้ว หน้า ๑๐๐-๑๐๒ การทำสังคายนาครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อพวกเดียรฉัตร หรือนักบวชศาสนาอื่นมาปลอมบวช แล้วแสดงลัทธิศาสนาและความเห็นของตนว่าเป็นพระพุทธศาสนา พระโมคคัลลบุตร ดิสนเถระ จึงได้ขอความอุปถัมภ์จากพระเจ้าอโศกมหาราชสังคายนาพระธรรมวินัยเพื่อกำจัดความเห็นของพวกเดียรฉัตรออกไป การทำสังคายนาครั้งที่สามเกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 234 ที่โอศกา

สำหรับประเทศไทยซึ่งนับถือและสืบทอดพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทมาโดยตลอด พุทธบริษัททุกฝ่ายต่างยึดถือหลักพระธรรมคำสอนตามพระไตรปิฎกซึ่งเป็นคำสอนของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าอันเป็นสังฆธรรมและได้รวบรวมไว้ดีแล้วโดยไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง แต่อย่างไรก็ตามก็มิวายที่ยังมีผู้ขาดการศึกษาและความเข้าใจพระธรรมวินัยอย่างถ่องแท้ ขาดความเคารพและละเลยการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย เผยแพร่คำสอนตามแนวความคิดและความเข้าใจของตนด้วยความไม่รู้ ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนไปจากหลักธรรมคำสอนที่แท้จริงของพระพุทธองค์ พระวินัยบางข้อก็อ้างว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่เป็นไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป จึงยกเว้นเสียเองและไม่ประพฤติปฏิบัติตามพระวินัยที่บัญญัติไว้ชัดเจนแล้ว ทั้งที่มีแสดงไว้ในพระไตรปิฎกว่าแม้สิกขาบทเล็กน้อย¹² ก็ไม่ควรยกเลิกได้เลย ในขณะที่พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ แต่กลับเชื่อถือเลื่อมใสในตัวบุคคลและสิ่งอื่นที่ไม่ใช่พระธรรมวินัย จึงหลงเชื่อไปตามความเห็นที่คลาดเคลื่อนและเห็นผิดนั้น จนกระทั่งกลายเป็นต้นเหตุของปัญหาทั้งหลายที่เป็นข่าวให้ได้รับรู้รับทราบเกี่ยวกับภิกษุมาหลายครั้งหลายหน นำมาไม่เฉพาะความเสื่อมแก่พระพุทธศาสนา แต่ยังทำให้เกิดปัญหาความวุ่นวายต่อบ้านเมืองอีกด้วย

ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี มีภิกษุตั้งตนเป็นใหญ่ทางภาคเหนือเรียกว่า “ขุนนวมเจ้าพระฝาง”¹³ อ้างความเป็นภิกษุในพระศาสนารวบรวมไพร่พลสมัครพรรคพวกที่หลงเลื่อมใสศรัทธาเพื่อตั้งตัวเป็นเอกเทศ พระบาทสมเด็จพระ

รามา กรุณาปฏิสนธิ์ แคว้นมคธ ประเทศอินเดีย โดยมีพระโมคคัลลีสตรีตติสเถระ เป็นประธาน การทำสังคายนาครั้งนี้มีพระสงฆ์มาประชุมร่วมกัน 1,000 รูป ดำเนินการอยู่เป็นเวลา 9 เดือน จึงเสร็จสิ้น ในการทำสังคายนาครั้งนี้ พระโมคคัลลีสตรีตติสเถระ ได้แต่งกัมภีร์กถาวัตถุ ซึ่งเป็นคัมภีร์หนึ่งในพระอภิธรรมไว้ด้วย และเมื่อทำสังคายนาเสร็จแล้ว ก็มีการส่งคณะทูตไปประกาศพระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ โดยมี พระมหินทเถระ โอรสของพระเจ้าอโศกมหาราช นำพระพุทธศาสนาไปประดิษฐานในลังกา พระโสณเถระและพระอุตตรเถระ นำพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ยังดินแดนสุวรรณภูมิ

¹² พระวินัยปิฎก เล่มที่ ๗ จุลวรรค ภาค ๒ เรื่องไม่บัญญัติและไม่ถอนพระบัญญัติ ครั้นนั้น ท่านพระมหากัสสปะประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยอุத்தติเหตุยกรมวาทว่าดังนี้ ท่านทั้งหลาย ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สิกขาบทของพวกเราที่ปรากฏแก่ภุคส์ถ์มีอยู่ แม้พวกคฤหัสถ์ก็รู้ว่า สิ่งนี้ควรแก่พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตร สิ่งนี้ไม่ควร ถ้าพวกเราจักถอนสิกขาบทเล็กน้อยเสียจักมีผู้กล่าวว่า พระสมณโคตมบัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลายเป็นกาลชั่วครว พระศาสดาของพระสมณะเหล่านี้อย่างดำรงอยู่ตราบใด สาวกเหล่านี้อย่างศึกษาในสิกขาบททั้งหลายตรานั้น เพราะเหตุที่พระศาสดาของพระสมณะเหล่านี้อปริณิพพานแล้ว พระสมณะเหล่านี้อย่างไม่ศึกษาในสิกขาบททั้งหลายในบัดนี้ สงฆ์ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ทรงบัญญัติ ไม่ถอนพระบัญญัติที่ทรงบัญญัติแล้ว สมาทานประพฤติกในสิกขาบททั้งหลายตามที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว การไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ทรงบัญญัติ ไม่ถอนพระบัญญัติที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว สมาทานประพฤติกในสิกขาบททั้งหลายตามที่ทรงบัญญัติแล้ว ขอบแก่ท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นพึงเป็นผู้หนึ่ง ไม่ขอบแก่ท่านผู้ใดท่านผู้นั้นพึงพูด สงฆ์ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ทรงบัญญัติ ไม่ถอนพระบัญญัติตามที่ทรงบัญญัติแล้ว สมาทานประพฤติกในสิกขาบททั้งหลายตามที่ทรงบัญญัติแล้ว ขอบแก่สงฆ์ เหตุนี้จึงมี ข้าพเจ้าทรงความนี้ไว้ ด้วยอย่างนี้ ฯ

¹³ ขุนนวมเจ้าพระฝาง เป็นขุนนวมอิสระภายหลังการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่สอง ในปี พ.ศ. 2310 โดยมีผู้นำขุนนวมเป็นพระสงฆ์ คือ พระพากุลเถระ(มหาเรือน) พระสังฆราชาแห่งเมืองสวางคบุรี (ฝาง) ขุนนวมดังกล่าวสิ้นสุดลงเมื่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงยกทัพมาปราบปราม เมื่อ พ.ศ. 2313 พระพากุลเถระ(เรือน) หรือ "เจ้าพระฝาง" เป็นชาวเหนือ (เวียงป่าเป้า) บวชพระแล้ว ลงมาร่ำเรียนพระไตรปิฎกที่อยุธยา สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เชี่ยวชาญได้ชั้นมหา เรียกตามชื่อเดิมว่า "มหาเรือน" ต่อมาพระเจ้าอยู่หัว

พระเจ้าตากสินมหาราชต้องทรงเสด็จไปปราบปราม ภัยที่ยังพอสำนึกได้ก็ให้ลาสิกขามารับราชการ ส่วนที่ไม่สำนึกก็ลงโทษตามกฎหมายบ้านเมือง ต่อมาสมัยต้นรัตนโกสินทร์ มีกบฏที่เกิดจากภัยที่บวชแล้วไม่ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย แต่ไปเล่าเรียนคัมภีร์วิชา อวดอ้างตัวเองเป็นผู้วิเศษ รวบรวมสมัครพรรคพวกไพร่พลแอบเข้ามาในเขตพระราชฐานเพื่อก่อการร้ายชิงบ้านเมือง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงทราบเรื่องและจัดการปราบปรามได้เสียก่อน แล้วทรงตราในกฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายพระสงฆ์¹⁴ กำชับให้อุปัชฌาย์ อาจารย์ พระราชาคณะ ให้อุทิศกฐินในปกครองให้ดี ให้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย ไม่ให้อวดอุตริมนุสสรธรรม¹⁵ หลอกลวงชาวบ้านให้หลงผิด กิดการร้ายต่อแผ่นดินเช่นที่เกิดขึ้น มิฉะนั้นต้องถูกลงโทษหนัก แม้ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ปี ๒๔๔๔ ก็ยังมีเหตุการณ์คล้ายคลึงกัน เรียกว่ากบฏผู้มีบุญ(กบฏผีบุญ)เกิดขึ้นในจังหวัดภาคอีสาน¹⁶ มีผู้ตั้งต้นเป็นผู้วิเศษกลับชาติมาเกิด สามารถติดต่อผีสาวเทวดา

บรมโกศโปรดเกล้าฯ ให้พระมหาเถรเป็นพระราชาคณะ ที่พระพาคุลเถระ คณะฝ่ายอรัญวาสี อยู่วัดศรีโยธยาได้ไม่นาน ก็โปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระสังฆราชาเจ้าคณะ และกลับขึ้นไปจำวัดอยู่ที่วัดพระฝาง ณ เมืองสวางคบุรี (เมืองฝาง) มีผู้คนเคารพนับถือมาก ท่านเป็นผู้สร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องสำคัญไว้ในโบสถ์วัดพระฝางสวางคบุรี หลังจากกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าในปี พ.ศ. 2310 ท่านจึงได้ตั้งตนเป็นเจ้าทั้งที่อยู่ในสมณเพศ แต่ผู้คนก็พากันนับถือเรียกกันว่า เจ้าพระฝาง หรือ พระเจ้าฝาง เนื่องจากชาวบ้านนับถือว่าเป็นผู้วิเศษ

¹⁴ กฎพระสงฆ์ ฉบับที่ ๓ ให้ไว้ ณ วันพฤหัสบดี เดือนหก ขึ้นแปดค่ำ จุลศักราช ๑๑๔๕ ปีเถาะ นักขัตตเบญจศก ฯ ความบางส่วนว่า “แลภิกษุสงฆ์ทุกวันนี้ ละพระวินัยบัญญัติเสีย มิได้ระวังตักเตือนสั่งสอนกำชับว่ากล่าวกัน ครั้นบวชเข้าแล้วมิได้ให้ศิษย์อยู่นิสัยในหมู่คณะสงฆ์ครูปาจารย์ก่อน ให้เที่ยวไปโดยอำเภอใจ แต่รูปหนึ่งสองรูปสามรูปไปตั้งซุ่มซ่อนอยู่ ทำมารยาธิรักษาศีลภาวนา ทำกิริยาให้คนเลื่อมใสนับถือ สำแดงความรู้วิชาอวดอิทธิฤทธิ์ เปนอุตริมนุสสรธรรมเปนกลโกหกตั้งตัวว่ามีบุญ ว่าภบคนวิเศษมีวิชามาแต่ถ้า แต่เขาคิดจะเอาพวกเพื่อนซึ่งเอาราชสมบัติ ทำให้แผ่นดินแลศาสนาจลาจลประดุจหนึ่งأيายดา อ้ายรอด อ้ายเมือง อ้ายเกิด อ้ายรัก อ้ายโกหกทั้งนี้ แต่พื้นเอาผ้ากาสาพดคลุมตัวไว้ในพระศาสนา ขวนกันคิดอุบายกลโกหกอวดอิทธิฤทธิ์คิดเอาราชสมบัติ แลอ้ายมีที่มีโทษาพยาบาล แลโลกเจตนาหาปัญญาไม่ได้ ก็มีน้ำใจกล้าขึ้นเข้าเป็นพรรคพวก ขวนกันกระทำประทุษร้ายแผ่นดินถึงสามารถ”

¹⁵ อุตริมนุสสรธรรม หรือ อุตริมนุสสรธรรม แปลว่า ธรรมอันยอดเยี่ยมของมนุษย์ หรือธรรมของมนุษย์ผู้ยอดเยี่ยม ได้แก่ คุณวิเศษซึ่งมนุษย์ธรรมดาไม่สามารถมีหรือเป็นได้ มิใช่วิสัยของมนุษย์ทั่วไป แต่เป็นวิสัยของผู้บรรลุธรรมขั้นสูงแล้ว ซึ่งก็คือ ฌาน วิโมกข์ สมาธิ สมาบัติ มรรค และผล การที่ภิกษุแสดงตนหรือพูดให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนได้ฌานขั้นนั้นขั้นนี้ ตนได้บรรลุวิโมกข์ได้สมาธิ สามารถเข้าสมาบัติได้ หรือสำเร็จมรรคสำเร็จผลอย่างนั้นอย่างนี้ เรียกว่า อวดอุตริมนุสสรธรรม หรืออวดอุตริมนุสสรธรรม

¹⁶ กบฏผู้มีบุญอีสานที่ขยายความเชื่อได้กว้างขวางที่สุดคือ กบฏผู้มีบุญอีสาน พ.ศ. 2444-2445 โดยมีผู้ตั้งตัวเป็น "ผู้มีบุญ" ถึง 60 คน กระจายอยู่ถึง 13 จังหวัด คือ อุบลราชธานี 14 คน ศรีสะเกษ 12 คน มหาสารคาม 10 คน นครราชสีมา 5 คน กาฬสินธุ์ สุรินทร์ จังหวัดละ 4 คน ร้อยเอ็ด สกลนคร จังหวัดละ 3 คน ขอนแก่น นครพนม อุดรธานี ชัยภูมิ และบุรีรัมย์ จังหวัดละ 1 คน กบฏผู้มีบุญ หัวหน้ากบฏหรือกลุ่มผู้นำฝ่ายกบฏตั้งตัวเป็นผู้มีบุญหรือผู้วิเศษ เช่น เป็นพระศรีอริยเมตไตรย หรือพระศรีอารีย ซึ่งศาสนาพุทธนิกายเถรวาทแสดงว่า เป็นพระพุทธเจ้าที่จะมาตรัสรู้ในอนาคต เมื่อมีคนมาเชื่อเข้าเป็นสมาชิกหรือสานุศิษย์มากพอก็ใช้กำลังโจมตียึดเมือง เพื่อตั้งกลุ่มของตนเข้าปกครองแทน แต่หลายกลุ่มยังไม่โจมตีเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐ ก็ถูกปราบปรามเสียก่อน เช่น ใน

รักษาโรคภัยได้ทุกชนิด ชักชวนชาวบ้านมาประพาศดินถือนีล นุ่งขาวห่มขาว แล้วตั้งเป็นกองกำลังขึ้นรวมกัน เกือบหมื่นคน แล้วชวนชาวบ้านให้เป็นพรรคพวก จนสุดท้ายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ต้องส่งกองทัพ หลวงไปสมทบกับทหารในมณฑลทำการปราบปรามจึงสงบเรียบร้อย ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ก็มีกบฏผู้มีบุญอีก ราย¹⁷ อ้างตนเองว่าอนาคตจะเป็นพระศรีอารีย์ อวดอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ จนชาวบ้านหลงเชื่อเลื่อมใสศรัทธา เมื่อรวบรวมสมัครพรรคพวก มีเงินทองจากศาสนิกย์ที่มีทรัพย์สินขายนาขายโรงสีได้เงินทองมาใช้จ่าย จากนั้นก็บุก รุกป่าสร้างชุมชนของตนเองไม่ขึ้นกับทางบ้านเมือง จนกระทั่งทางราชการต้องเข้าทำการปราบปราม

เหตุการณ์ในอดีตดังกล่าวนี้ไม่ต่างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งก็ไม่พ้นไปจากเรื่องของการตั้งตนเป็นผู้วิเศษ อวดอ้างคุณวิเศษต่าง ๆ หลอกลวงเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สามารถติดต่อบุคคลใน นรกสวรรค์ได้ สร้างความมกมายพิศ ๆ ให้แก่ประชาชน แล้วบิดเบือนพระธรรมคำสอนโดยเฉพาะเรื่องทาน ซึ่ง พระพุทธองค์ทรงแสดงถึงความจริงเรื่องของการสละออกเพื่อเป็นการขัดเกลากิเลส มาทำให้กลายเป็นการซื้อ ขายตอบแทน เป็นเรื่องทางธุรกิจ การลงทุน ยิ่งทำมากยิ่งขึ้นได้ผลตอบแทนมาก กระทั่งมีการหลอกลวงถึงขนาดให้ มีการซื้อขายที่ดินบนสวรรค์ เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างความมกมายลุ่มหลงมัวเมาเพิ่มกิเลสอกุศลให้แก่ประชาชน มากขึ้น โดยไม่ได้ให้ความรู้ที่ถูกต้องตามพระสัทธรรม จึงเป็นที่มาของการค้ำบุญแบบผิด ๆ ทำให้เกิดรายได้ มหาศาลจากการโฆษณาชวนเชื่อและหลอกลวงดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันก็มีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบและ โฆษณาชวนเชื่อให้ผู้คนเข้ามาเป็นสมาชิกสมัครพรรคพวก ไม่ว่าจะเป็นเหล่าคณะสงฆ์ระดับต่าง ๆ จากวัดวา

เดือนมีนาคม พ.ศ. 2444(2445) กลุ่มพระแสงตั้งตัวเป็นพระโพธิสัตว์ นายธรรมมาตั้งตัวเป็นท้าวอินแปลง นายสาเป็นท้าวสีโท นายหลักเป็นพระยาธรรมิกราช นายบัวลาเป็นพระเกตุสัฎฐา มีราษฎร 160 คน บ้านบาหาด เมืองมหาสารคามเข้ามาเป็นพวก พอเจ้าหน้าที่จับกลุ่มผู้นำบางคนไปขัง ผู้นำที่เหลือพาราษฎร 160 คน มาแย่งตัวผู้ต้องหาหลบหนีไป กลุ่มกบฏก็สลายตัว

¹⁷ นายศิลา วงศ์สิน หรือ ลาด ละคร (คำแถลงของนายกรัฐมนตรี เรื่องสังหารชีวิตผู้มีบุญ ๒๕๐๒ ใช้สองชื่อคือ นายศิลา วงศ์สิน หรือ นายลาด ละคร) เป็นชาวจังหวัดสกลนคร หรือจังหวัดอุดรธานี เรียนธรรมและไสยศาสตร์ได้มาอยู่ที่อุบลราชธานี รับเข้าทรงรักษาไข้จนมีลูกศิษย์และคนนิยมเลื่อมใส รักษานางประกายแก้วซึ่งอยู่บ้านแก้งไก่เขี่ย อำเภอยุบลมั่งสาร หายและแต่งงานกับนางประกายแก้ว นายศิลายังอ้างตัวเป็นพระศรีอารีย์ (ตามข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวตรงกันว่านายศิลา อ้างตัวว่าเป็นพระศรีอารียเมตไตรย แต่นายมี ปัทมา ศาสนิกย์คนสำคัญอ้างว่า นายศิลากล่าวว่าตัวเป็นพระศรีมหาเจดุมหาแก้ปัญหานาชาตินี้ ชาตินาชาตินี้จะเป็นพระศรีอารีย์ และกล่าวว่า ตายวันนี้เกิดพรุ่งนี้เพียง ๒๐ ปี ก็เผยแผ่ศาสนาได้อีก นอกจากอ้างตัวเป็นพระศรีอารีย์แล้ว ในช่วงท้ายของเหตุการณ์ นายศิลายังอ้างตัวว่าเป็นรัชการที่ ๕ อีกด้วย) ต่อไปคนที่เชื่อถือเขาจะไม่ลำบากกันอย่างไร เรียนธรรมตัวเดียวก็พอแล้ว นายศิลาก็ชักชวนชาวบ้านจังหวัดอุบลราชธานี เช่น ที่บ้านดอนกลาง อำเภวารินชำราบ รวมประมาณกว่า ๑๕๐ คน (ซึ่งนายศิลาก็ไม่ถูกจับเสียก่อน จะมีคนจากอุบลราชธานีตามไปเข้าด้วยอีกมาก) ส่วนใหญ่เป็นคนหนุ่มสาวหรือกลางคนและเด็ก ให้ไปตั้งหมู่บ้านใหม่ที่หมู่บ้านละหอกมะขามป้อม (ปัจจุบันชื่อหมู่บ้านใหม่ไทยเจริญ อ.หนองบุญนาค) ตำบลสารภี อำเภอยุบลชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งขณะนั้นเป็นหมู่บ้านป่า อยู่ห่างจากตัวอำเภอ ๒๗ กิโลเมตร นายศิลาก็อ้างกับพรรคพวกว่าที่ไปอยู่ที่ใหม่เพราะที่ใหม่ก็คือเมืองปางเวระ อยู่แล้วจะใช้กรรมใช้เวรหมดไป หลังจากมาอยู่ณายศิลา และพรรคพวกก็ถางป่าตัดไม้ไผ่ในป่ามาปลูกกระท่อมโดยมีกระท่อมนายศิลายู่กลางกระท่อมพรรคพวกล้อมรอบ รวมทั้งหมด ๑๓ หลัง นายศิลากับพวกไม่ยอมจดทะเบียนสำมะโนครัวกับผู้ใหญ่บ้าน ตั้งคุ้มของตนอยู่โดยอิสระ

อารามทั่วประเทศ ข้าราชการทุกระดับ นักการเมือง นักธุรกิจ และประชาชน เมื่อลาภยศสรรเสริญเกิดขึ้นมากมาย แต่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเพื่อการขัดเกลา จึงเป็นธรรมดาที่ต้องถูกกิเลสอกุศลครอบงำ ชักจูงให้ทำในสิ่งที่ผิดไม่เฉพาะพระวินัยบัญญัติเท่านั้น แต่ผิดต่อกฎหมายบ้านเมืองอีกด้วย ฝ่ายผู้ปกครองสงฆ์ไม่สามารถจัดการ เมื่อฝ่ายบ้านเมืองดำเนินการ ก็ต่อต้านต่อสู้ขัดขืนทุกรูปแบบอย่างเป็นระบบ ทั้งแบบมวลชน และการแทรกแซงบุคคลกรในหน่วยงานของรัฐและคณะสงฆ์ฝ่ายปกครอง สร้างภาพบิดเบือนการทำงานของรัฐบาลให้กลายเป็นการบ่อนทำลายพระศาสนา ประโคมข่าวใหญ่ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ แสดงตนเป็นอิสระจากอำนาจของรัฐได้อย่างสิ้นเชิง บ่งบอกถึงแสนยานุภาพของกลุ่มบุคคลที่แอบอ้างพระพุทธศาสนาเพื่อแสวงหาประโยชน์จนกระทั่งเติบโตและยิ่งใหญ่เกินกว่ารัฐจะจัดการได้ ถือได้ว่าเป็นกบฏที่อันตรายกว่าที่เคยมีมาก่อนมากทีเดียว

จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ได้อธิบายมาข้างต้น ย่อมแสดงให้เห็นได้ตรงกันว่า หากพระธรรมวินัยถูกละเมิด บิดเบือน เพื่อนำมาแสวงหาผลประโยชน์บนศรัทธาของประชาชนชาวพุทธที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัยที่ถูกต้อง ชาวพุทธจึงกลายเป็นเหยื่อในการแสวงหาผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ไม่ถูกต้อง และในที่สุดก็นำมาซึ่งความเสียหายในทุกด้าน ไม่ว่าพระธรรมวินัย พระพุทธศาสนา รวมไปถึงความผาสุกและมั่นคงของประเทศชาติ

ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปด้านพระศาสนาที่สำคัญประการที่สอง จึงต้องมีการกำหนดแผนปฏิบัติการ ปกป้องและคุ้มครองพระธรรมวินัยที่ชัดเจน ไม่ให้บุคคลใดกระทำความผิด บิดเบือน และย่ำยี ทำให้เกิดความเสียหายและนำมาซึ่งความเสื่อมศรัทธาของประชาชน จริงอยู่ว่าในเรื่องของการประพฤติปฏิบัติตามพระวินัยเป็นเรื่องของคณะสงฆ์ที่จะดูแลจัดการให้เกิดความถูกต้องเรียบร้อย จึงมีผู้ที่เห็นว่าควรปล่อยให้เป็นเรื่องของคณะสงฆ์ที่จะดูแลกันเอง ปกครองกันเอง จัดการปัญหาดังกล่าวกันเอง แต่จากสถานการณ์ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น เห็นได้ว่าคณะสงฆ์ส่วนใหญ่ที่ประพฤติปฏิบัติชอบ มิได้อยู่ด้วยความดีงามและผาสุก กลับได้รับความเดือดร้อนจากกลุ่มภิกษุที่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามพระวินัยบัญญัติ จนกระทั่งทำให้เกิดความไม่สงบแก่คณะสงฆ์ กุศัณฐ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพุทธบริษัท ย่อมมีหน้าที่ธำรงรักษาพระธรรมวินัยไว้เช่นเดียวกับภิกษุสงฆ์ ฝ่ายอาณาจักรไม่อาจปล่อยปละละเลย แต่ต้องเกื้อกูลฝ่ายพุทธจักรให้คณะสงฆ์ได้อยู่อย่างผาสุกด้วยความดี ควรจัดการภิกษุทุศีลที่เกียจคร้านได้กลับมาประพฤติปฏิบัติชอบต่อไป เพื่อการขัดเกลาจิตใจ และกระทำให้พระสัทธรรมมั่นคง รักษาพระธรรมวินัยให้คงต่อไปต่อชนรุ่นหลัง ดังนั้น ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปด้านพระพุทธศาสนาในเรื่องนี้จึงต้องอาศัยความร่วมมือของคณะสงฆ์และภิกษุในพระธรรมวินัยซึ่งเป็นฝ่ายพุทธจักร กับฝ่ายอาณาจักร ฝ่ายบ้านเมือง และอุบาสก อุบาสิกา ช่วยการวางแผนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการ

ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายบ้านเมืองให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัย และด้านการปกครองคณะสงฆ์ ที่ต้องยึดถือ
พระวินัยบัญญัติเป็นสำคัญ โดยต้องมีพระธรรมวินัยเป็นหลักอย่างเคร่งครัด จึงจะเป็นการปกป้องและคุ้มครอง
พระธรรมวินัยและพระศาสนาไว้ได้อย่างแท้จริง

.....